

Wat is een woordenwolk?

Zorgvuldig taalgebruik graag

De meesten van ons hebben enkele slechte gewoontes. In onze gesprekken gebruiken we overwegend een beperkte woordenschat. Binnen bedrijven en organisaties hangen verhalen vaak aan elkaar met een reeks jargon-termen. Daar bovenop veronderstellen we (onbewust uiteraard) dat anderen de woorden invullen op de manier zoals wij dat doen. We gaan er van uit dat in hen dezelfde associaties opkomen: “Iedereen weet toch wat ik met ‘duurzaam’ wil zeggen!” We menen dat we helder communiceren wanneer we iets ‘duidelijk’ hebben gezegd of geschreven: “Dat staat toch in mijn mail!”

Dit zijn onterechte uitgangspunten. “Dat weet ik wel.” hoor ik je reageren. Het gaat echter niet om wat je ‘weet’, het gaat om wat je doet. Je communiceert en handelt veel meer vanuit gewoontes dan je vermoedt. Gewoontes zijn gedrag, innerlijk en uiterlijk gedrag, en gedrag werkt hoofdzakelijk automatisch en onbewust. Je bent echt niet de enige die ‘hét wel weet en tegelijk hét niet doet’.

Je kunt daarnaast kiezen om zorgvuldiger te communiceren. Je kunt het gehalte ‘bewust gedrag’ vergroten, bijvoorbeeld met de hulp van aandachtzaamheid (mindfulness) of met een workshop ‘Je woordenwolk schetsen’ (lees onderaan).

Dan ga je meer letten op zorgvuldig taalgebruik: je gebruikt meer synoniemen, je vertelt je verhaal met meer kleur, je geeft nuances aan, je zult iets trager spreken en misschien zelfs naar jezelf luisteren, je hebt oog voor de aannames onder je uitspraken en voor de gedachten of gevoelens die er voor jou als vanzelfsprekend bij horen.

Je spreekt in woordenwolken

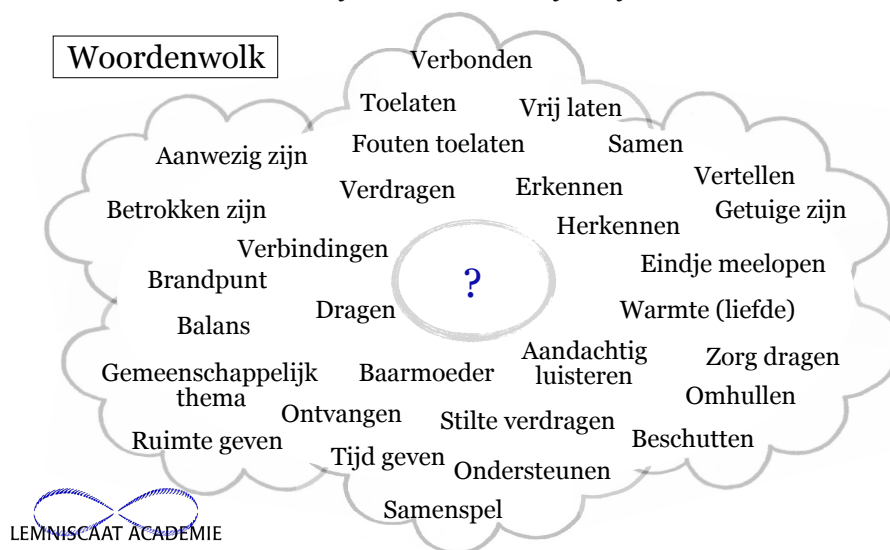
Woorden horen bij andere woorden. Ieder woord leeft in een omgeving van gelijkaardige begrippen, begrippen die dezelfde gedachte ondersteunen of die noodzakelijk zijn om de gedachte ‘logisch’ te doen klinken.

Zo hoort bij het begrip ‘schuld’ bijvoorbeeld de woorden: onschuld, vrees, dader, slachtoffer, straf, boete, rechtspraak, vrije wil, beperkingen, enz.

Bij het begrip ‘schuld’ horen *niet* woorden als: mededogen, interafhankelijkheid, gedeelde verantwoordelijkheid, vier waarheid (Albie Sacks), e.d.

Al onze woorden leven en bewegen in clusters. Zo’n cluster noem ik een ‘woordenwolk’. In werkelijkheid spreken we niet met afzonderlijke woorden maar met woordenwolken. De woorden die we uitspreken brengen immers tegelijkertijd (onbewust en noodgedwongen) de andere woorden uit de wolk mee tot leven. Wanneer je bijvoorbeeld zegt: “Ik wil helderheid brengen in deze situatie.”, breng je tevens woorden tot leven als: licht, kleur, schaduw, schakeringen, donker, zwaarte, duister, verborgen, enz.

Rond welk begrip draait deze woordenwolk?
Welk van deze woorden zet je in het midden? Of kies je voor een ander woord?

Het begrip 'woordenwolk'

Ik kies voor het begrip 'woordenwolk' omdat het hier niet gaat om gesloten dozen of vakjes. Mijn associaties bij het woord 'wolk' zijn: het is een beweeglijk afgegrensd fenomeen; het beweegt langzaam en toch is het moeilijk om met een vinger aan te wijzen op welke plek er op dit ogenblik iets verandert; het is driedimensionaal, er zijn verschillende lagen; wolken kunnen langzaam in elkaar schuiven; een wolk toont een samenhang maar je kunt er ook doorheen reizen.

Het begrip 'woordenwolk' wijst er op dat de clusters van woorden niet steeds vastliggen, ze kunnen variëren.

Er vormen zich *persoonlijke woordenwolken* (woorden die voor jou bij elkaar horen), *team-woordenwolken* (woorden die binnen een team of een organisatie bij elkaar horen) en *sociale woordenwolken* (woorden die voor een grote groep mensen of een gemeenschap bij elkaar horen).

Er vormen zich *plaats-gebonden woordenwolken* (woorden die in déze situatie samen horen bv. in een gerechtsgebouw, in een museum, in een gebedshuis), *event-gebonden woordenwolken* (woorden die bij een bepaalde manifestatie bij elkaar horen, bv. bij een sportwedstrijd) en *tijd-gebonden woordenwolken* (bv. woorden die bij een bepaalde levensfase passen)

Hoe vormt zich een woordenwolk?

Welke woorden zich clusteren rond een begrip wordt bepaald door vier factoren. Op de eerste plaats is er de mindset en de 'logica' van de betrokkene(n). Het zijn de overtuigingen, aannames, waarden, normen en vanzelfsprekendheden die onbewust zorgen voor een selectie. Daarnaast wordt het proces beïnvloed door gewoontevorming. Zonder nadenken associeert men woorden bij een begrip. Een derde factor is de

invloed van de mensen waarmee men relatie heeft. Tenslotte is er de ruimere, maatschappelijke context en de tijdsgeest.

Alle woordenwolken worden dynamisch samengesteld op het ogenblik van de communicatie. Woordenwolken zijn steeds een hier-en-nu fenomeen. Daarom zijn het 'wolken'. Zo kan een individu of een team rond hetzelfde begrip vandaag een andere woordenwolk vormen dan zes maanden geleden.

Een woordenwolk gericht inzetten

Door de woordenwolk te onderzoeken die je onbewust hanteert vandaag, ontdek je de gelaagdheid van je communicatie. Je zegt, schrijft en toont meer dan je denkt. Je kunt dit inzicht gericht inzetten.

Door de woordenwolk te onderzoeken kan je de invulling van je gedachten concreter en rijker maken en ga je de vele nuances ontdekken. Je zult beter aanvoelen wat er nodig is om je helder te communiceren.

Je kunt als groep, een organisatie of een bedrijf een woordenwolk onderzoeken rond een begrip dat op dit ogenblik voor jullie van essentieel belang is.

Het resultaat is een hechtere band tussen de teamleden, jullie drukken je uit via een gemeenschappelijk taal én een inspirerend beeld, de interne communicatie verloopt zorgvuldiger, het eigen leiderschap én de eigen verantwoordelijkheid wordt aangesproken. Daarnaast helpt het je relatie met je klanten en werkt je externe communicatie aanstekelijker.

Als voorbeeld: een woordenwolk workshop rond het begrip 'weerstand'

Wanneer voel je 'weerstand'? Wat voel je dan concreet? Hoe druk je dat uit? Hoe handel je er vervolgens mee, naar de ander toe en naar jezelf? Hoe kan je er constructief mee omgaan? Hoe kan je bereiken wat je écht wilt?

De eerste opdracht voor de tien deelnemers: noteer zoveel mogelijk woorden die voor jou spelen rond het begrip 'weerstand', noteer synoniemen en woorden die het begrip mee vormgeven, kleuren en uitdrukken, noteer ook tegengestelde woorden want die geven ook reliëf. Als begeleider stimuleer ik hen op een creatieve manier om buiten het vanzelfsprekende te stappen, out of the (woorden)box. Ze waren verbaasd dat ze samen meer dan tweehonderd verschillende woorden hadden verzameld!

De tweede opdracht: neem een zeer concrete situatie voor ogen waarin je 'weerstand' voelde, teken een wolk en zet daarin de vijf woorden die nu voor jou een rol spelen = nu je terugblijkt op die situatie (woordenwolken leven enkel in het nu). Tot welke actie stimuleert jou ieder van deze vijf woorden?

De derde opdracht: creëer een abstract beeld van je woordenwolk (we tekenen op een overhead), speel met lijnen, vormen en kleuren; ontdek een beeld dat samenvalt met je wolk, een dat je raakt; van abstract kan het naar figuratief gaan.

Na de eerste opdracht was de verbazing hoeveel ruimte er is rond het begrip 'weerstand', hoe groot de belevingswereld is waarbinnen dit woord een plekje heeft,

met hoeveel andere woorden en begrippen het verbonden is. Door het grote aantal woorden verdwijnt het woord ‘weerstand’ uit het centrum. Het is niet meer het enige woord dat een bepaalde ervaring weergeeft.

Na de tweede opdracht was de beleving dat ieder van de vijf gekozen woorden verwijst naar een andere relatie. Bij ieder woord ga je je anders voelen en worden andere acties opgeroepen. Je vergroot je mogelijkheden om je uit te drukken door een ander woord te kiezen. Voor zowat alle deelnemers was het woord ‘weerstand’ niet meer het juiste begrip in hun situatie, ze verkozen een ander woord. Het werd voor hen helder hoe ze constructiever konden communiceren met de betrokkene(n). Het was nog niet te laat.

Na de derde opdracht beleefden de deelnemers de kracht van het beeld bij het (juiste) woord en de meertaligheid van hun communicatie. Het beeld stimuleerde hen om een ander verhaal te vertellen (over de situatie waar ze op terugblikten). Het gaf hen tevens een beeldrijke opstap om in de toekomst zich anders op te stellen in gelijkaardige situaties.

Je eigen workshop

De Lemniscaat Academie verzorgt een Woordenwolk Workshop voor jouw team. Werk intensief rond een begrip dat op dit ogenblik voor je team belangrijk is. Stuur je vraag naar francis@lemniscaatacademie.be

Je wilt het eerst wel eens ervaren? Dat kan, in De Huiskamer in Amsterdam. Je kunt daar **gratis** beleven wat een onderzoek van je woordenwolk met je doet tijdens een **Verwonderdag** of tijdens het feest bij de opening van een **expositie**. Er zullen ook **Woordenwolk workshops** worden georganiseerd waar je voor kunt inschrijven.

Alle informatie vindt je op de website van De Huiskamer:
<https://dehuiskamerkalkmarkt8.nl/>